

**De Relatie tussen de Percepties van Ouders over het Belang van de Vader in de Opvoeding en
de Mate van Gender Sensitief Opvoeden van Ouders**

Student: F. de Boer (S3512347)

Begeleider: dr. K.O.W. Helmerhorst

Tweede beoordelaar: dr. M. Dekker

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Juni 2022

Abstract

The purpose of this study is to better understand 1) whether fathers and mothers within the same family differ in the extent of gender sensitive parenting and 2) whether there is a relationship between the perceptions of parents about the father role and their extent of gender sensitive parenting. A quantitative, cross-sectional study was conducted. Data was collected through questionnaires from 104 families (104 fathers, 104 mothers and 104 3-year old children) from Rotterdam, the Netherlands. The extent of gender sensitive parenting was measured using the *Child Rearing Sex Role Attitude Scale* (CRSRAS; Freeman, 2007), which contains 19 items. The perceptions of parents about the father role was measured using the *Role of the Father Questionnaire* (Palkovitz 1984), which contains 15 items. The results show that fathers and mothers do differ significantly in their extent of gender sensitive parenting ($p < .01$). In addition, evidence was found for a significant positive relationship between the perceptions of parents about the father role and their extent of gender sensitive parenting ($p < .01$). It is therefore concluded that 1) fathers and mothers in this study differ significantly in their extent of gender sensitive parenting and 2) the perceptions of parents about the father role are significantly positive related to their extent of gender sensitive parenting. Limitations of this study include that the sample of parents is less diverse and therefore moderate generalizability and the use of an unreliable instrument (ROFQ). This may have influenced the results. Therefore, recommendations for future research are to recruit a more diverse sample of parents and to use a reliable instrument. Implications are to develop interventions for fathers that focus on increasing their extent of gender sensitive parenting and to include the perceptions of parents about the father role as a factor when developing these interventions.

Inleiding

Percepties over het opvoeden van zoons dan wel dochters zijn uit te drukken in mate van gender sensitief opvoeden. Ouders met stereotype genderpercepties hebben een lage mate van gender sensitiviteit binnen de opvoeding. Ouders met gelijkwaardige genderpercepties hebben een hoge mate van gender sensitiviteit binnen de opvoeding. Stereotype genderpercepties houden een traditioneel perspectief op ouderschap in, waarbij de vader de kostwinner van het gezin is en de moeder verantwoordelijk is voor de opvoeding (Gurkan et al., 2021). De rolverdeling tussen vaders en moeders is hierbij strikt gescheiden. Bij gelijkwaardige genderpercepties is de rolverdeling tussen vaders en moeders niet strikt gescheiden, de rolverdeling is flexibel. Uitgangspunt hierbij is dat ouders samen verantwoordelijk zijn voor de opvoeding en financiële ondersteuning van hun kinderen (Yagan Güder en Ata, 2018).

Volgens de sociale leertheorie van Bandura (1977) zijn ouders rolmodellen voor hun kinderen en versterken zij stereotype genderpercepties van hun kinderen (McHale et al., 1999). Ook onderzoek van Endendijk en collega's (2013) naar stereotype genderpercepties van ouders wijst uit dat ouders stereotype genderpercepties van hun kinderen versterken. Yagan Güder en Ata (2018) stellen dat een lage mate van gender sensitiviteit van ouders binnen de opvoeding positief samenhangt met stereotype genderpercepties van hun kinderen. Andersom hangt een hoge mate van gender sensitiviteit van ouders binnen de opvoeding positief samen met gelijkwaardige genderpercepties van hun kinderen (Yagan Güder & Ata, 2018). Dus des te meer ouders denken dat mannen en vrouwen gelijk aan elkaar zijn, des te meer hun kinderen ook denken dat mannen en vrouwen gelijk aan elkaar zijn.

In veel landen is er een toename aan gendergelijkheid (World Economic Forum, 2018). In 23 van de 27 door Poushter en collega's (2019) onderzochte landen gaf men aan dat de gendergelijkheid in hun land de afgelopen twintig jaar is toegenomen. Zij gaven daarnaast aan dit te zien als een positieve verschuiving. Andersom zien de mensen uit de landen die aangaven dat de gendergelijkheid in hun land is afgenomen dit als een negatieve verschuiving (Pousther et al., 2019). Een toename aan gendergelijkheid in de maatschappij vindt men dus belangrijk. Daarom is het belangrijk om kinderen positieve percepties over gender en gendergelijkheid aan te leren. Aangezien de mate van gender sensitiviteit van ouders binnen de opvoeding de genderpercepties van hun kinderen zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden, is het belangrijk om de factoren te onderzoeken die gerelateerd zijn aan deze mate van gender sensitief opvoeden.

Een van de factoren die mogelijk gerelateerd is aan de mate van gender sensitief opvoeden is het belang dat ouders hechten aan de rol van de vader in de opvoeding (Yagan Güder & Ata, 2018). Verschillende onderzoeken tonen aan dat deze percepties over het belang van de vader in de opvoeding veranderen. Uit onderzoek van Dick (2011) blijkt dat vaders meer betrokken willen zijn in de opvoeding van hun kinderen en het belangrijk vinden om meer hechte emotionele relaties aan te gaan met hun kinderen. Garfield en Chung (2006) benadrukken in hun onderzoek dat vaders zich

ervan bewust zijn dat ze een significante plaats innemen in het leven van hun kinderen en zij hier een actieve rol in willen spelen. Dit wijkt af van het traditionele perspectief op vaderschap waarbij de vader de kostwinner van het gezin is en de moeder verantwoordelijk is voor de opvoeding (Gurkan et al., 2021).

Tot nu toe richt onderzoek naar opvoeding en ouderschap zich vaak alleen op moeders en te weinig op vaders (Cabrera et al., 2018). Cabrera en collega's stellen daarom dat het belangrijk is dat toekomstig onderzoek zich richt op zowel moeders als vaders. Het is dan ook van belang om te onderzoeken of vaders en moeders verschillen in mate van gender sensitief opvoeden. Het is relevant om te weten of er al dan niet een verschil bestaat tussen vaders en moeders in mate van gender sensitief opvoeden, zodat interventies daarop afgestemd kunnen worden. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt dan ook als volgt: *“Verschillen vaders en moeders in mate van gender sensitief opvoeden?”*

Daarnaast is dit onderzoek geïnteresseerd in factoren die mogelijk gerelateerd zijn aan de mate van gender sensitief opvoeden van ouders. Dit onderzoek richt zich daarom ook op de vraag: *“Is er een relatie tussen de percepties over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden?”* Dit onderzoek biedt zodoende meer inzicht in factoren die mogelijk gerelateerd zijn aan de mate van gender sensitief opvoeden. Wanneer blijkt dat percepties over het belang van de vader in de opvoeding positief gerelateerd is aan de mate van gender sensitief opvoeden dan kan dit van belang zijn voor het optimaliseren van opvoedinterventies die gericht zijn op het vergroten van gender sensitief opvoeden van ouders.

Theoretisch kader

Verschillen tussen moeders en vaders

Er is veel onderzoek gedaan naar de verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot hun stereotype genderpercepties en het uiten hiervan binnen de opvoeding (Endendijk et al., 2013). Onderzoek specifiek gericht op deze verschillen tussen vaders en moeders wijst uit dat moeders mogelijk een hogere mate van gender sensitief opvoeden rapporteren dan vaders (Blakemore & Hill, 2008; Lytton & Romney, 1991; Siegal, 1987; Tenenbaum & Leaper, 2002). Moeders staan bijvoorbeeld positiever tegenover niet-stereotype gendergedrag van hun kinderen dan vaders (Blakemore & Hill, 2008; Siegal, 1987). Daarnaast maken vaders meer onderscheid in het behandelen van hun zoons en dochters dan moeders (Lytton & Romney, 1991).

Onderzoeken meer algemeen gericht op deze verschillen tussen mannen en vrouwen en dus niet specifiek vaders en moeders, rapporteren echter afwijkende resultaten. Zowel Banaji en Greenwald (1995) als Swim en collega's (1995) vonden in hun onderzoek geen verschillen tussen mannen en vrouwen in het uiten van stereotype genderpercepties. Daarentegen rapporteert ander onderzoek wel verschillen tussen vrouwen en mannen (Burge, 1981; Jessel & Beymer, 1992; Osterhout et al., 1997). Onderzoek van Osterhout en collega's (1997) wijst bijvoorbeeld uit dat vrouwen meer stereotype genderpercepties rapporteren dan mannen. Ander onderzoek stelt echter dat

mannen meer stereotype genderpercepties rapporteren dan vrouwen (Burge, 1981; Jessel & Beymer, 1992).

Relatie tussen de percepties over het belang vader in de opvoeding en gender sensitief opvoeden

Alhoewel onderzoek zich vaak slechts richt op moeders (Cabrera et al., 2018), richt onderzoek naar het belang van de rol van de vader in de opvoeding in relatie tot de mate van gender sensitief opvoeden zich vooral op vaders. Onderzoek gericht op vaders wijst uit dat wanneer vaders meer betrokken zijn bij de opvoeding, zij een hogere mate van gender sensitief opvoeden rapporteren (Radin & Harold-Goldsmith, 1989; Yagan Güder & Ata, 2018). Daarnaast blijkt dat wanneer vaders hun vaderrol meer belangrijk achten, zij meer gelijkwaardige genderpercepties hebben (Coltrane, 1995; Model, 1981; Russell, 1982). De percepties van vaders over het belang van de vader in de opvoeding lijkt dus positief samen te hangen met hun mate van gender sensitief opvoeden.

Onderzoek dat wel gericht is op moeders geeft vooral inzicht in hun percepties over het belang van de vaderrol en welke aspecten van vaderschap zij belangrijk vinden (Gurkan et al., 2021; Summers et al., 1999). Dit geeft dus geen inzicht in de relatie tussen de percepties van moeders over het belang van de vaderrol en hun mate van gender sensitief opvoeden. Palkovitz (1984) stelt echter dat de percepties van beide ouders over het belang van de vader in de opvoeding van invloed zijn op de betrokkenheid van de vader in de opvoeding. Positieve percepties van zowel vaders als moeders over het belang van de vader in de opvoeding zijn namelijk positief gerelateerd aan de mate van betrokkenheid van de vader in de opvoeding. Daarnaast volgt uit onderzoek dat vaders die hun vaderrol meer belangrijk achtten, rapporteren dat hun partners ook positieve percepties hebben over het belang van deze vaderrol (Strassberg, 1978).

Voor vaders zijn positieve percepties over het belang van de vader in de opvoeding mogelijk positief gerelateerd aan hun mate van gender sensitief opvoeden. Daarnaast houden positieve percepties over de vaderrol een meer gelijkwaardige rolverdeling in tussen vaders en moeders (Summers et al., 1999). Gelijkwaardige genderpercepties houden een hoge mate van gender sensitief opvoeden in. Vanuit deze theorie is het aannemelijk dat positieve percepties van moeders over de vaderrol positief samenhangt met hun mate van gender sensitief opvoeden.

Hypothesen

Op basis van bestaande theorie en eerder onderzoek is de hypothese voor de eerste onderzoeksvraag, “*Verschillen vaders en moeders in mate van gender sensitief opvoeden?*”, dat er wordt verwacht dat moeders een hogere mate van gender sensitief opvoeden rapporteren dan vaders. Onderzoek specifiek gericht op de verschillen tussen vaders en moeders in gender sensitief opvoeden wijst namelijk uit dat moeders mogelijk een hogere mate van gender sensitief opvoeden rapporteren dan vaders (Blakemore & Hill, 2008; Lytton & Romney, 1991; Siegal, 1987; Tenenbaum & Leaper, 2002). Onderzoek specifiek gericht deze verschillen tussen vaders en moeders weegt namelijk zwaarder dan onderzoek dat deze verschillen heeft onderzocht voor mannen en vrouwen in het algemeen.

De hypothese volgend uit bestaande theorie en eerder onderzoek voor de tweede onderzoeksvraag, “*Is er een relatie tussen de percepties over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden?*”, is voor vaders dat de percepties van vaders over het belang van de vader in de opvoeding positief gerelateerd is aan de mate van gender sensitief opvoeden van vaders. Vaders die hun vaderrol dus meer belangrijk achtten rapporteren een hogere mate van gender sensitief opvoeden. Deze hypothese volgt uit de conclusies van eerder onderzoek naar deze samenhang (Coltrane, 1995; Model, 1981; Russell, 1982). Voor moeders geldt de hypothese dat de percepties van moeders over het belang van de vader in de opvoeding positief gerelateerd is aan de mate van gender sensitief opvoeden van moeders. Moeders die de vaderrol dus meer belangrijk achtten, rapporteren een hogere mate van gender sensitief opvoeden. Deze hypothese volgt uit de theorie die uitwijst dat positieve percepties over de vaderrol een meer gelijkwaardige rolverdeling inhoudt tussen vaders en moeders (Summers et al., 1999). Een meer gelijkwaardige rolverdeling tussen vaders en moeders staat recht tegenover de traditionele rolverdeling waarbij de vader de kostwinner van het gezin is en de moeder verantwoordelijk is voor de opvoeding (Gurkan et al., 2021). Dit traditionele perspectief op ouderschap houdt in dat ouders meer stereotype genderpercepties hebben, wat wijst op een lagere mate van gender sensitief opvoeden. Bij meer gelijkwaardige rolverdeling tussen vaders en moeders zijn zowel vader als moeder verantwoordelijk voor de opvoeding (Yagan Güder en Ata, 2018). De rolverdeling tussen man en vrouw is hierbij niet strikt gescheiden en hangt dus samen met meer flexibele genderpercepties. Het hebben van meer flexibele genderpercepties wijst op een hogere mate van gender sensitief opvoeden.

Wetenschappelijke relevantie

Onderzoek naar opvoeding en ouderschap richt zich vaak op moeders en minder vaak op vaders (Raley & Bianchi, 2006). Volgens Cabrera en collega's (2018) komt dit doordat vaders vaak gezien worden als de secundaire opvoeder en de moeder als de primaire opvoeder. Het lijkt zo te zijn dat moeders een hogere mate van gender sensitief opvoeden hebben dan vaders (Lytton & Romney, 1991; Raley & Bianchi, 2006). Echter is er weinig onderzoek gedaan naar vaders en volgt deze conclusie dus vooral uit onderzoek gericht op moeders en in mindere mate uit onderzoek gericht op vaders (Cabrera et al., 2018; Raley & Bianchi, 2006). Cabrera en collega's (2018) benadrukken dat het belangrijk is dat onderzoek zich richt op zowel vaders als moeders. Gedegen onderzoek gericht op zowel vaders als moeders geeft volgens hen namelijk inzicht in de complexiteit van ouderschap en de invloed die ouders zowel individueel als gezamenlijk hebben op de ontwikkeling van hun kinderen. Het is daarom van belang om te onderzoeken of vaders en moeders verschillen in hun mate van gender sensitief opvoeden.

Onderzoek naar het belang van de vader in de opvoeding in relatie tot de mate van gender sensitief opvoeden richt zich tot nu toe slechts op vaders (Radin & Harold-Goldsmith, 1989; Yagan Güder & Ata, 2018). Hieruit volgt dat de percepties van vaders over het belang van de vader in de opvoeding mogelijk positief gerelateerd is aan hun mate van gender sensitief opvoeden. De relatie

tussen de percepties van moeders over het belang van de vader in de opvoeding en hun mate van gender sensitief opvoeden is echter nog niet eerder onderzocht. Aangezien onderzoek uitwijst dat beide ouders stereotype genderpercepties van hun kinderen versterken en moeders vaak de primaire opvoeder zijn, is het belangrijk om deze relatie ook voor moeders te onderzoeken (Cabrera et al., 2018; Endendijk et al., 2013).

Methode

Participanten

Dit onderzoek maakt gebruik van onderzoeksgegevens uit de 3HOEK studie uitgevoerd door de Erasmus Universiteit te Rotterdam (3HOEK, 2018) dat zich richtte op de rol van vaders en moeders in de opvoeding van kinderen. De onderzoeksgegevens zijn afkomstig uit de afgenomen vragenlijst van de 3HOEK studie. In totaal hebben 104 gezinnen deelgenomen aan het onderzoek. Van al deze gezinnen namen 104 vaders, 104 moeders en 104 3-jarige kinderen deel aan het onderzoek. Van de 104 3-jarige kinderen waren er 51 jongens en 53 meisjes. Alle deelgenomen gezinnen kwamen uit de regio Rotterdam. De gemiddelde leeftijd van de moeders was 33.8 jaar oud ($SD = 4.67$) en de gemiddelde leeftijd van vaders was 36.6 jaar oud ($SD = 5.26$). De gemiddelde leeftijd van de kinderen was 41.43 maanden ($SD = 3.93$). Drieënveertig van deze gezinnen hadden een relatief hoge opleidingsachtergrond, dit betekende dat beide ouders een hbo studie of hoger hadden afgerond. Eenzestig van de gezinnen hadden een relatief lage opleidingsachtergrond, dit betekende dat geen van beide ouders een opleiding hoger dan mbo hadden afgerond. De vragenlijst is ingevuld door zowel de moeder als vader van het gezin. Er waren drie inclusiecriteria waaraan de participanten moesten voldoen. Het eerste criterium was dat de ouders een kind moesten hebben van 3 jaar oud. Het tweede criterium was dat de ouders samen moesten wonen, het gezin moest dus intact zijn. Het laatste criteria was dat het gezin een Nederlandse achtergrond moest hebben, dit betekende dat de vader en moeder van beide ouders geboren moesten zijn in Nederland. De participanten werden geworven door studentassistenten van het 3HOEK onderzoek op openbare plekken zoals zwembaden, (overdekte) speelplaatsen, bibliotheken en nationale festivals.

Procedure

De dataverzameling werd gedaan door twee getrainde observatoren tussen april 2018 en januari 2020 tijdens een huisbezoek. De ouders werd gevraagd afzonderlijk van elkaar een vragenlijst in te vullen via een tablet. Gedurende het invullen van de vragenlijsten kregen hun kinderen de opdracht om zelfstandig te spelen. De observatoren hielden zich in principe afzijdig tijdens het invullen van de vragenlijsten, wel konden de ouders vragen aan hen stellen als zij iets niet begrepen. De participerende ouders kregen na afloop ieder een tegoedbon van 100 euro en hun kind kreeg na afloop een klein cadeau. Het 3HOEK onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Toetsingscommissie van de Erasmus Universiteit te Rotterdam.

Meetinstrumenten

Gender sensitief opvoeden. De afhankelijke variabele “mate van gender sensitief opvoeden” is gemeten aan de hand van een vragenlijst, namelijk de *Child Rearing Sex Role Attitude Scale* (CRSRAS; Freeman, 2007). De vragenlijst bestaat uit 19 items met een vijf-punts Likert-schaal ($1 =$ *helemaal mee eens*, $3 =$ *neutraal*, $5 =$ *helemaal mee oneens*). Een voorbeelditem is: *jongens mogen alleen huilen wanneer iemand ze pijn doet*. Een tweede voorbeelditem is: *ouders moeten verschillend omgaan met gedrag van meisjes en jongens*. Een derde voorbeelditem is: *het is voor jongens belangrijker dan voor meisjes om de beste te willen zijn*. De totaalscore is berekend door de som van alle items te nemen. Hiervoor zijn de negatief geformuleerde items hercodeerd zodat een lagere score een indicatie is van meer genderstereotype attitudes en dus een lage mate van gender sensitief opvoeden. De range van de totaalscore is 19-95. Met een Chronbach's alpha van 0.81 bij vaders en een Chronbach's alpha van 0.86 bij moeders is deze schaal betrouwbaar.

Percepties belang van de vaderrol. De onafhankelijke variabele “percepties over het belang van de vader in de opvoeding” is ook gemeten aan de hand van een vragenlijst, namelijk de *Role of the Father Questionnaire* van Palkovitz (1984). Deze vragenlijst bestaat uit 15 items met een vijf-punts Likert-schaal ($1 =$ *zeer mee eens*, $3 =$ *niet mee eens/niet mee oneens*, $5 =$ *zeer mee oneens*). Een voorbeelditem is: *een vader zou net zo sterk betrokken moeten zijn bij de zorg voor een jong kind als de moeder is*. Een tweede voorbeelditem is: *vaders spelen een centrale rol in de ontwikkeling van de persoonlijkheid van een kind*. Een derde voorbeelditem is: *het is essentieel voor het welbevinden van het kind dat vaders tijd besteden aan het interacteren en spelen met hun kinderen*. De totaalscore is berekend door de som van alle items te nemen. Hiervoor zijn de negatief geformuleerde items hercodeerd. De range van de totaalscore is 15-75. Een hogere score indiceert dat diegene het belangrijk acht dat vaders betrokken zijn bij de opvoeding en dat deze betrokkenheid een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen. Een lagere score indiceert dat diegene het minder belangrijk acht dat de vader betrokken is bij de opvoeding en dat betrokkenheid van de vader de ontwikkeling van kinderen in mindere mate positief beïnvloedt. Eerder onderzoek rapporteerde een goede betrouwbaarheid van de schaal met een Chronbach's alpha van 0,77 voor vaders (McBride & Rane, 1996). De betrouwbaarheid van de schaal in het huidige onderzoek is te laag volgens de geldende opvattingen, met een Chronbach's alpha van 0,57 bij vaders en een Chronbach's alpha van 0,68 bij moeders. Bij gebrek aan een alternatief wordt deze schaal gebruikt voor het berekenen van de totaalscore. Zo kunnen de resultaten van dit onderzoek vergeleken worden met andere onderzoeken die dezelfde vragenlijst gebruiken.

Data analyse

Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag: “*Versillen vaders en moeders in mate van gender sensitief opvoeden?*” wordt er gebruik gemaakt van een gepaarde t-toets om na te gaan of de gemiddelden van twee gepaarde groepen van elkaar te verschillen. In dit geval zijn vaders en moeders uit hetzelfde gezin gepaard.

De onderzoeksvraag: “*Is er een relatie tussen de percepties over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden?*” wordt beantwoord aan de hand van twee deelvragen. Namelijk: “*Is er een relatie tussen de percepties over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden van vaders?*” en “*Is er een relatie tussen de percepties over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden van moeders?*”. Voor het beantwoorden van de eerste deelvraag (Model 1) wordt er gebruik gemaakt van een enkelvoudige regressieanalyse waarbij mate van gender sensitief opvoeden van vaders de afhankelijke variabele (Y) is en de percepties van vaders over het belang van de vader in de opvoeding de onafhankelijke variabele (X). Voor het beantwoorden van de tweede deelvraag (Model 2) wordt er gebruik gemaakt van een enkelvoudige regressieanalyse waarbij mate van gender sensitief opvoeden van moeders de afhankelijke variabele (Y) is en de percepties van moeders over het belang van de vader in de opvoeding de onafhankelijke variabele (X).

Alvorens het doen van de analyses zijn er een aantal assumpties gecheckt. Allereerst zijn van alle variabelen de missende waarden geïnventariseerd. Er is een missende waarde gevonden bij de vragenlijst over het belang van de rol van de vader in de opvoeding voor moeders. Deze missende waarde is geschat met de tool *estimation maximalisation* in SPSS (versie 26). Voor alle andere variabelen zijn er geen missende waarden gevonden.

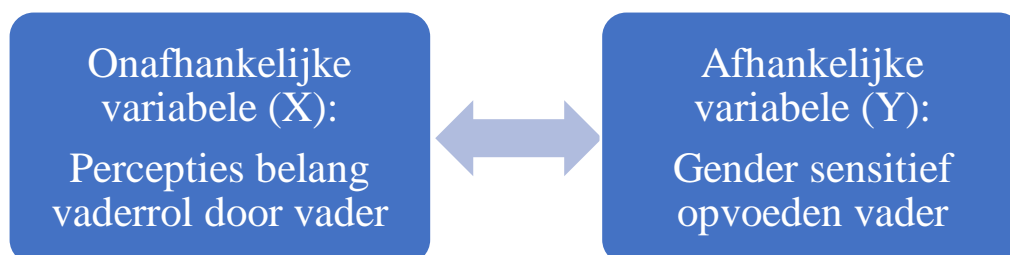
Vervolgens is voor alle hypothesen gecheckt of er sprake is van normaliteit van alle variabelen. Aangezien de steekproef ($N = 104$) boven de minimale eis van 30 ligt is er geen reden om aan te nemen dat de scores in de populatie niet normaal verdeeld zijn. Toch is de assumptie van normaliteit gecheckt aan de hand van histogrammen en Q-Q plots. De vier variabelen *gender sensitief opvoeden moeder*, *gender sensitief opvoeden vader*, *percepties belang vaderrol door moeder* en *percepties belang vaderrol door vader* lijken in de histogrammen bij benadering normaal verdeeld (Bijlage 1, Figuur 1, 3, 5 en 7). Ook uit de Q-Q plots is af te lezen dat de punten van alle variabelen min of meer op één lijn liggen (Bijlage 1, Figuur 2, 4, 6 en 8). Er is dan ook geen reden om aan te nemen dat de variabelen in de populatie niet normaal verdeeld zijn. De assumptie van normaliteit wordt niet geschonden.

Ten slotte is voor beide regressieanalyses de assumptie van lineariteit tussen de onafhankelijke variabele en de afhankelijke variabele gecheckt. Om dit te controleren, werden er twee scatterplots gecreëerd. Hieruit is af te lezen dat er sprake lijkt te zijn van een lineair verband tussen de variabele *gender sensitief opvoeden vader* en de variabele *percepties belang vaderrol door vader* (Bijlage 1, Figuur 9). Ook voor de variabelen *gender sensitief opvoeden moeder* en de variabele *percepties belang vaderrol door moeder* lijkt er sprake te zijn van een lineair verband (Bijlage 1, Figuur 10). Voor beide geldt dat er weliswaar enkele uitbijters zijn, maar over het algemeen ligt het gemiddelde van de punten rondom de lijn. Op basis van beide figuren wordt geconstateerd dat de assumptie van lineariteit niet is geschonden.

De richtlijnen van het Research Data Management Protocol (RMDP) worden nageleefd bij het verwerken en documenteren van de onderzoeksgegevens (<https://www.rug.nl/research/research-data-management/downloads/c3-policy-dl/data-management-protocol-bss.pdf>).

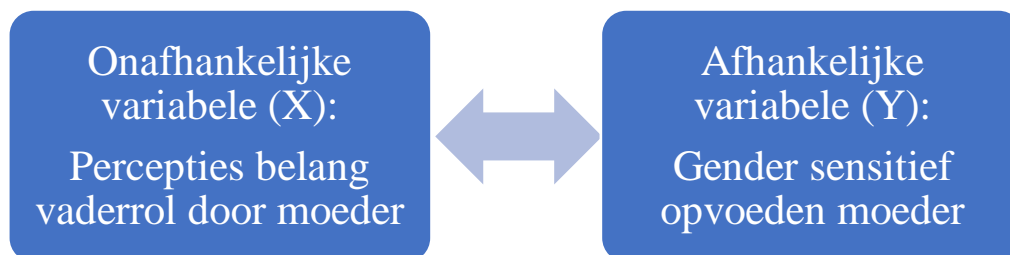
Model 1

Conceptueel model relatie tussen X en Y voor vaders

Model 2

Conceptueel model relatie tussen X en Y voor moeders

Resultaten

Beschrijvende statistiek

In Tabel 1 wordt de beschrijvende statistiek weergegeven voor elke variabele uit dit onderzoek. Voor alle variabelen is het gemiddelde, de standaarddeviatie, het minimum en het maximum te zien. Zowel vaders als moeders scoren relatief hoog op de variabele *gender sensitief opvoeden* kijkend naar de range van mogelijke scores die loopt van 19 tot 95. Daarnaast scoren zowel vaders als moeders hoog op de variabele *percepties belang vaderrol*, kijkend naar de range van mogelijke scores die loopt van 15 tot 75.

Tabel 1*Beschrijvende statistiek*

Variabele	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	Minimum	Maximum
Gender sensitief opvoeden vader	104	78.42	8.44	50.00	91.00
Gender sensitief opvoeden moeder	104	82.23	9.57	27.00	95.00
Percepties belang vaderrol door vader	104	61.40	5.10	49.00	72.00
Percepties belang vaderrol door moeder	104	62.43	5.81	47.00	75.00

De correlaties tussen de variabelen uit dit onderzoek zijn weergegeven in Tabel 2. Er is een significant positieve correlatie gevonden tussen *gender sensitief opvoeden vader* en *percepties belang vaderrol door vader* ($r = .30, p < .01$). Een hogere mate van gender sensitief opvoeden van vaders hangt dus samen met een hoger belang van de vaderrol door vaders. De positieve correlatie tussen *gender sensitief opvoeden moeder* en *percepties belang vaderrol door moeder* is ook significant ($r = .35, p < .01$). Een hogere mate van gender sensitief opvoeden van moeders hangt dus samen met een hoger belang van de vaderrol door moeders. Ook de positieve correlatie tussen *percepties belang vaderrol door vader* en *percepties belang vaderrol door moeder* is significant ($r = .35, p < .01$). Een hoger belang van de vaderrol door vaders hangt dus samen met een hoger belang van de vaderrol door moeders. Voor de andere variabelen is geen significante correlatie gevonden.

Tabel 2*Correlaties tussen alle variabelen*

Variabele	1	2	3	4
1. Gender sensitief opvoeden vader	-			
2. Gender sensitief opvoeden moeder	.13	-	.0	
3. Percepties belang vaderrol door vader	.30**	.07	-	
4. Percepties belang vaderrol door moeder	-.14	.35**	.35**	-

Noot. * $p < .05$. ** $p < .01$

Verschillen tussen moeders en vaders in gender sensitief opvoeden

De eerste onderzoeksvraag is: “*verschillen vaders en moeders in mate van gender sensitief opvoeden?*”. Uit de gepaarde *t*-toets blijkt dat het verschil in mate van gender sensitief opvoeden tussen vaders en moeders significant is ($t(103) = -3.26; p < .01$). Dit betekent dat moeders gemiddeld hoger scoren op de variabele *gender sensitief opvoeden* dan vaders. Deze uitkomst is in lijn met de opgestelde hypothese dat moeders gemiddeld een hogere mate van gender sensitief opvoeden rapporteren dan vaders.

Relatie tussen de percepties over het belang van de vader in de opvoeding en gender sensitief opvoeden

De tweede onderzoeksvraag is: “*Is er een relatie tussen de percepties over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden?*”. Om deze onderzoeksvraag te onderzoeken, is er voor zowel vaders als moeders een regressieanalyse uitgevoerd. De resultaten van beide regressiemodellen zijn weergegeven in Tabel 3 en 4. Uit de eerste regressieanalyse (Tabel 3) blijkt dat er een significant positief verband is tussen de percepties van vaders over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden van vaders, $\beta = .50, t(103) = 3.22, p < .01, 95\% \text{ BHI } [0.19; 0.81]$. Deze uitkomst is in lijn met de opgestelde hypothese dat een hogere perceptie van vaders over het belang van de vader in de opvoeding gerelateerd is aan een hogere mate van gender sensitief opvoeden van vaders. De proportie verklaarde variantie van het model is 9% ($R^2 = .09$), wat betekent dat de mate van gender sensitief opvoeden van vaders voor 9% verklaard wordt door de percepties van vaders over het belang van de vader in de opvoeding. Uit de tweede regressieanalyse (Tabel 4) blijkt ook dat er een significant positief verband is tussen de percepties van moeders over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden van moeders, $\beta = .35, t(103) = 3.75, p < .01, 95\% \text{ BHI } [0.27, 0.88]$. Deze uitkomst is in lijn met de opgestelde hypothese dat een hogere perceptie van moeders over het belang van de vader in de opvoeding gerelateerd is aan een hogere mate van gender sensitief opvoeden van moeders. De proportie verklaarde variantie van het model is 12% ($R^2 = .12$), wat betekent dat mate van gender sensitief opvoeden van moeders voor 12% verklaard wordt door de percepties van moeders over het belang van de vader in de opvoeding.

Tabel 3

Regressiemodel gender sensitief opvoeden vader en percepties belang vaderrol door vader

	<i>B</i>	β	<i>p</i>	95% BHI	SE
Constante	47.57**		.00	[28.50; 66.64]	9.61
Percepties belang vaderrol door vader	.50**	.30	.00	[0.19; 0.81]	.16
R^2	.09				
<i>F</i>	10.37**				

Noot. $N = 104$. BHI = Betrouwbaarheidsinterval. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Tabel 4

Regressiemodel gender sensitief opvoeden moeder en percepties belang vaderrol door moeder

	<i>B</i>	β	<i>p</i>	95% BHI	SE
Constante	46.44**		.00	[27.45; 65.43]	9.56
Percepties belang vaderrol door moeder	.57**	.35	.00	[0.27; 0.88]	.51
<i>R</i> ²	.12				
<i>F</i>	14.09**				

Noot. *N* = 104. BHI = Betrouwbaarheidsinterval. **p* < .05. ***p* < .01.

Discussie

Het doel van dit onderzoek was ten eerste om inzicht te krijgen in de mate waarin vaders en moeders verschillen in mate van gender sensitief opvoeden en ten tweede om inzicht te krijgen in factoren die mogelijk gerelateerd zijn aan deze mate van gender sensitief opvoeden van ouders. Voor de eerste onderzoeksvraag “*Versillen vaders en moeders in mate van gender sensitief opvoeden?*” geldt dat vaders en moeders significant verschillen in mate van gender sensitief opvoeden. Waarbij moeders gemiddeld een hogere mate van gender sensitief opvoeden rapporteren dan vaders. Voor de tweede onderzoeksvraag “*Is er een relatie tussen de percepties over het belang van de vader in de opvoeding en de mate van gender sensitief opvoeden?*”, geldt dat er voor zowel vaders als moeders een significant positieve relatie is gevonden. Dit betekent dat als vaders of moeders meer belang hechten aan de rol van de vader in de opvoeding zij meer gender sensitief zijn in hun opvoeding. Voor alle onderzoeksvragen geldt dat de resultaten in lijn zijn met de hypothesen.

Beperkingen en aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

Een eerste beperking van het huidige onderzoek is dat de betrouwbaarheid van de vragenlijst die gebruikt is om de onafhankelijke variabele “*percepties over het belang van de vader in de opvoeding*” te meten in het huidige onderzoek te laag is volgens de geldende opvattingen. Het is dan ook belangrijk dat de resultaten van dit onderzoek met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Een aanbeveling voor toekomstig onderzoek is om een betrouwbaar instrument te gebruiken voor het meten van de percepties over het belang van de vader in de opvoeding om na te gaan of de resultaten van dit onderzoek ook met andere instrumenten kan worden gerepliceerd.

Een tweede beperking is dat er in dit onderzoek sprake is van een weinig diverse steekproef. Alle ouders komen namelijk uit de stadsregio Rotterdam en wonen samen. De externe validiteit van dit onderzoek is daarom laag en niet representatief voor de gehele populatie Nederlandse ouders. Om de generaliseerbaarheid van de resultaten te vergroten is het voor vervolgonderzoek belangrijk dat er een meer diverse steekproef wordt genomen. Bijvoorbeeld een steekproef van ouders uit verschillende delen van Nederland, met verschillende nationaliteiten en vaders en moeders uit verschillende gezinnen. Nederlandse ouders hebben namelijk over het algemeen een gelijkwaardige rolverdeling tussen vaders en moeders binnen de opvoeding (Yagan Güder & Ata, 2018). Zoals eerder benoemt is

een gelijkwaardige rolverdeling binnen de opvoeding gerelateerd aan meer flexibele genderpercepties en dus een hogere mate van gender sensitief opvoeden (Summers et al., 1999). Een gelijkwaardige rolverdeling binnen de opvoeding is daarnaast gerelateerd aan een hoger belang van de vader in de opvoeding aangezien hierbij zowel de vader als moeder opvoedtaken op zich neemt. Mogelijk zijn de resultaten dus anders voor niet-Nederlandse ouders die een meer traditionele rolverdeling tussen ouders hebben waarbij de vader de kostwinner van het gezin is en de moeder verantwoordelijk is voor de opvoeding (Gurkan et al., 2021). Zij rapporteren mogelijk een lager belang van de vader in de opvoeding en een lagere mate van gender sensitief opvoeden.

Implicaties voor beleid en praktijk

Met dit onderzoek is meer inzicht gekomen in de mate waarin vaders en moeders verschillen in mate van gender sensitief opvoeden en de factoren die mogelijk gerelateerd zijn aan deze mate van gender sensitief opvoeden van ouders. Naar aanleiding van deze resultaten zijn er een aantal aanbevelingen te geven voor de praktijk en het beleid. Hierbij moet echter rekening worden gehouden met de bovenstaande beperkingen van het huidige onderzoek.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat moeders gemiddeld een hogere mate van gender sensitief opvoeden rapporteren dan vaders. In de praktijk kan men hier rekening mee houden en opvoedprogramma's ontwikkelen die zich speciaal richten op het vergroten van de mate van gender sensitief opvoeden van vaders. Bij het ontwikkelen van opvoedprogramma's die gericht zijn op het vergroten van de mate van gender sensitief opvoeden van ouders of specifiek vaders, is het van belang om rekening te houden met de percepties van ouders over het belang van de vader in de opvoeding. Uit dit onderzoek komt namelijk naar voren dat de percepties van ouders over het belang van de vader in de opvoeding positief gerelateerd is aan hun mate van gender sensitief opvoeden. Wanneer deze opvoedprogramma's zich richten op het vergroten van het belang dat ouders/vaders hechten aan het belang van de vader in de opvoeding, komt dit mogelijk ten goede aan het vergroten van hun mate van gender sensitief opvoeden.

Daarnaast weten we dat een hoge mate van gender sensitief opvoeden van ouders positief samenhangt met gelijkwaardige genderpercepties van hun kinderen. Wanneer opvoedprogramma's zich dus richten op het vergroten van de mate van gender sensitief opvoeden van ouders zorgt dit ervoor dat hun kinderen meer gelijkwaardige genderpercepties hebben. Zodoende zorgt dit onderzoek ervoor dat we kunnen toewerken naar een maatschappij waarin men meer gelijkwaardig over gender denkt.

Conclusie

De resultaten kunnen, zoals eerder benoemd, beïnvloed zijn door de beperkingen van dit onderzoek en moeten daarom met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Met dit onderzoek is echter inzicht verkregen in de mate van gender sensitief opvoeden van ouders en de relatie die dit heeft tot de percepties van ouders over het belang van de vader in de opvoeding.

Tot nu toe richtte onderzoek naar gender sensitief opvoeden zich vaak op moeders. Dit bood geen inzicht in de mate van gender sensitief opvoeden van vaders of het verschil tussen vaders en moeders in mate van gender sensitief opvoeden. Aangezien dit onderzoek zich zowel op vaders als op moeders richt geeft dit inzicht in de complexiteit van ouderschap en de invloed die ouders zowel individueel als gezamenlijk hebben op de ontwikkeling van hun kinderen.

Eerder onderzoek bood daarnaast geen inzicht in de percepties van moeders over het belang van de vader in de opvoeding. Dit inzicht is van belang omdat uit onderzoek blijkt dat beide ouders stereotype genderpercepties van hun kinderen versterken en moeders vaak de primaire opvoeder zijn. De resultaten van dit onderzoek zijn dan ook waardevol omdat ze, in tegenstelling tot eerder onderzoek, wel inzicht geven in de percepties van moeders over het belang van de vader in de opvoeding.

Literatuurlijst

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall.
- Banaji, M. R., & Greenwald, A. G. (1995). Implicit gender stereotyping in judgments of fame. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 181–198. doi:10.1037/0022-3514.68.2.181.
- Blakemore, J. E. O., & Hill, C. A. (2008). The child gender socialization scale: A measure to compare traditional and feminist parents. *Sex Roles*, 58, 192–207. doi:10.1007/s11199-007-9333-y.
- Burge, P. L. (1981). Parental child-rearing sex-role attitudes related to social issue sex-role attitudes and selected demographic variables. *Home Economics Research Journal*, 9, 193–199. doi:10.1177/ 1077727X8100900302.
- Cabrera, N. J., Volling, B. L., & Barr, R. (2018). Fathers are parents, too! widening the lens on parenting for children's development. *Child Development Perspectives*, 12(3), 152–157. <https://doi.org/10.1111/cdep.12275>
- Coltrane, S. (1995). The future of fatherhood: Social, demographic and economic influence on men's family involvement. In W. Marsiglio (Ed.), *Fatherhood contemporary theory, research and social policy*. (pp 255-274). Sage Publications, Inc. <https://doi-org.proxy.ub.rug.nl/10.4135/9781483327242.n13>
- Dick, G. L. (2011). The changing role of fatherhood: The father as a provider of self object functions. *Psychoanalytic Social Work*, 18(2), 107–125. <https://doi.org/10.1080/15228878.2011.611786>
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., van Berkel, S. R., Hallers-Haalboom, E., Mesman, J., & Bakermans-Kranenburg, M. (2013). Gender stereotypes in the family context: Mothers, fathers, and siblings. *Sex Roles: A Journal of Research*, 68(9-10), 577-590. 10.1007/s11199-013-0265-4
- Freeman, N. K. (2007). Preschoolers' perceptions of gender appropriate toys and their parents' beliefs about genderized behaviors: Miscommunication, mixed messages, or hidden truths. *Early Childhood Education Journal*, 34, 357–366. doi:10.1007/ s10643-006-0123-x.
- Garfield, C. F., & Chung, P. J. (2006). A qualitative study of early differences in fathers' expectations of their child care responsibilities. *Ambulatory Pediatrics*, 6(4), 215-220. <https://doi.org/10.1016/j.ambp.2006.04.001>
- Gurkan, T., Ummanel, A., & Koran, N. (2021). A Qualitative Study on the Perception of Fatherhood. *European Journal of Educational Sciences*, 8(2), 42-

59. <http://search.ebscohost.com.proxy-ub.rug.nl/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ1308030&site=ehost-live&scope=site>

- Jessel, J. C., & Beymer, L. (1992). The effects of job title vs. job description on occupational sex typing. *Sex Roles*, 27, 73–83. doi:10.1007/BF00289655.
- Lytton, H., & Romney, D. M. (1991). Parents' differential socialization of boys and girls: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 109(2), 267–296. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.109.2.267>
- McBride, B. A., Rane, T. R., & ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, U. I. (1996). *Father/Male Involvement in Early Childhood Programs*. ERIC Digest.
- McHale, S. M., Crouter, A. C., & Tucker, C. J. (1999). Family Context and Gender Role Socialization in Middle Childhood: Comparing Girls to Boys and Sisters to Brothers. *Child Development*, 70(4), 990–1004. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00072>
- Model, S. (1981). Housework by husbands determinants and implications. *Journal of Family Issues*, 2(2), 225-237. <https://doi.org/10.1177/0192513X8100200207>
- Nosek, B. A., Banaji, M. R., & Greenwald, A. G. (2002a). Harvesting implicit group attitudes and beliefs from a demonstration web site. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 6, 101–115. doi:10.1037/1089-2699.6.1.101.
- Osterhout, L., Bersick, M., & McLaughlin, J. (1997). Brain potential reflect violations of gender stereotypes. *Memory & Cognition*, 25, 273–285. doi:10.3758/BF03211283.
- Palkovitz, R. (1984). Parental attitudes and fathers' interactions with their 5-month-old infants. *Developmental Psychology*, 20(6), 1054–1060. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.20.6.1054>
- Poushter, J., Fetterolf, J., & Tamir, C. (2019). A changing world: Global views on diversity, gender equality, family life and the importance of religion. *Pew Research Center*, 44.
- Radin, N. & Harold-Goldsmith, R. (1989). The Involvement of Selected Unemployed and Employed Men with Their Children. *Child Development*, 60 (2), 454-459.
- Raley, S., & Bianchi, S. (2006). Sons, Daughters, and Family Processes: Does Gender of Children Matter? *Annual Review of Sociology*, 32(1), 401–421. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.32.061604.123106>

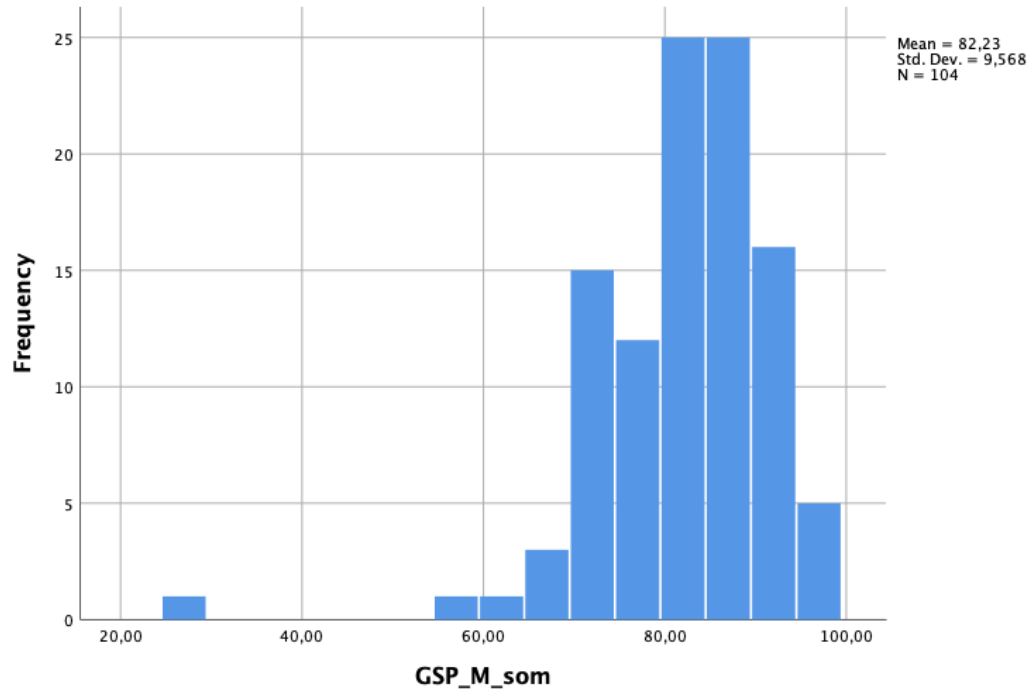
- Rudman, L. A., & Glick, P. (2001). Prescriptive gender stereotypes and backlash toward agentic women. *Journal of Social Issues, 57*, 743–762. doi:10.1111/0022-4537.00239.
- Rudman, L. A., & Kilianski, S. E. (2000). Implicit and explicit attitudes toward female authority. *Personality and Social Psychology Bulletin, 26*, 1315–1328. doi:10.1177/0146167200263001.
- Russell, G. (1982). Shared care giving families: An Australian study. In M. E. Lamb (Ed.), *Nontraditional families parenting and child development*. (pp. 139-171). Erlbaum.
- Siegal, M. (1987). Are sons and daughters treated more differently by fathers than by mothers? *Developmental Review, 7*(3), 183–209. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(87\)90012-8](https://doi.org/10.1016/0273-2297(87)90012-8)
- Strassberg, S. (1978). Paternal involvement with first-borns during infancy. *Dissertation Abstracts International, 39*, 2528B-2529B. (University Microfilms No7819833)
- Summers, J. A., Raikes, H., Butler, J., Spicer, P., Pan, B., Shaw, S., Langager, M., McAllister, C., & Johnson, M. K. (1999). Low-income fathers' and mothers' perceptions of the father role: A qualitative study in four early head start communities. *Infant Mental Health Journal, 20*(3), 291- 304.
- Swim, J. K., Aikin, K. J., Hall, W. S., & Hunter, B. A. (1995). Sexism and racism: Old fashioned and modern prejudices. *Journal of Personality and Social Psychology, 68*, 199–214. doi:10.1037/0022-3514.68.2.199.
- Tenenbaum, H. R., & Leaper, C. (2002). Are parents' gender schemas related to their children's gender-related cognitions? A meta- analysis. *Developmental Psychology, 38*, 615–630. doi:10.1037/0012-1649.38.4.615.
- World Economic Forum. (2018, december). *The Global Gender Gap Report*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf
- Yagan Güder, S., & Ata, S. (2018). Father Involvement, Gender Perception and Children's Gender Stereotypes. *Universal Journal of Educational Research, 6*(8), 1637-1646. <http://search.ebscohost.com.proxy-ub.rug.nl/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ1187443&site=ehost-live&scope=site>

Bijlagen

Bijlage 1. Figuren assumpties

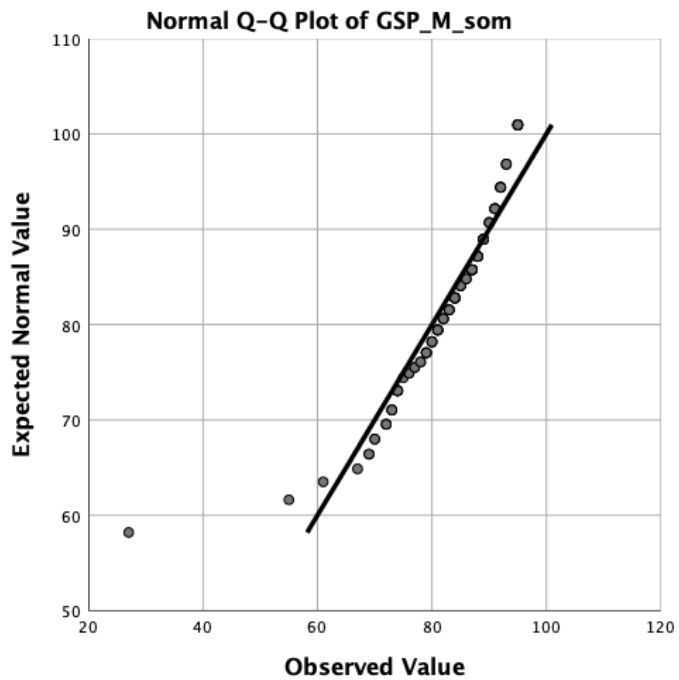
Figuur 1

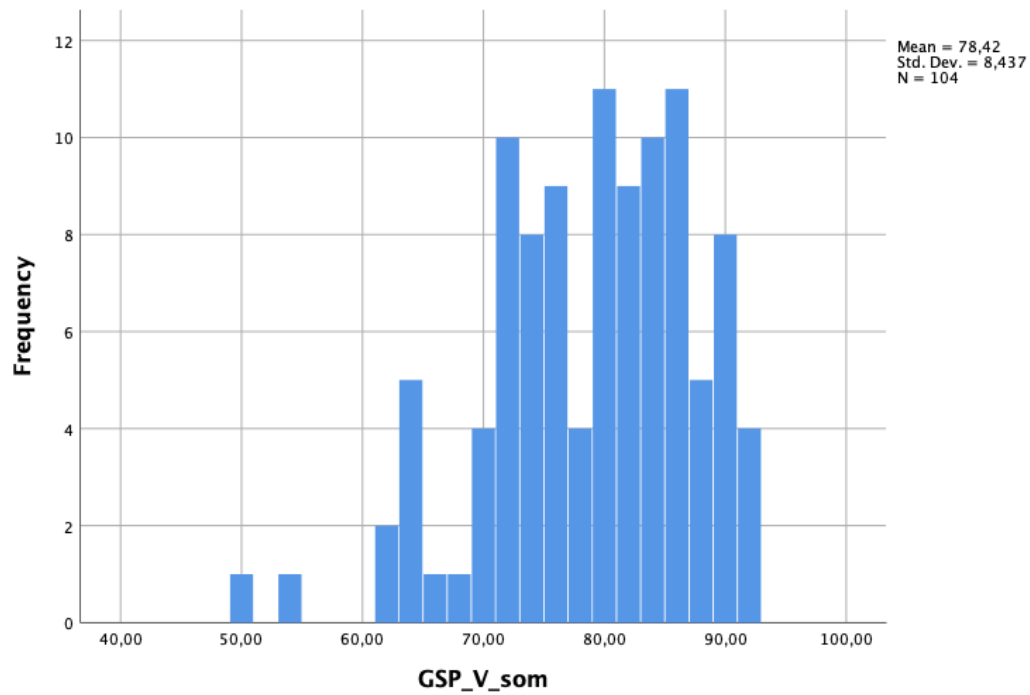
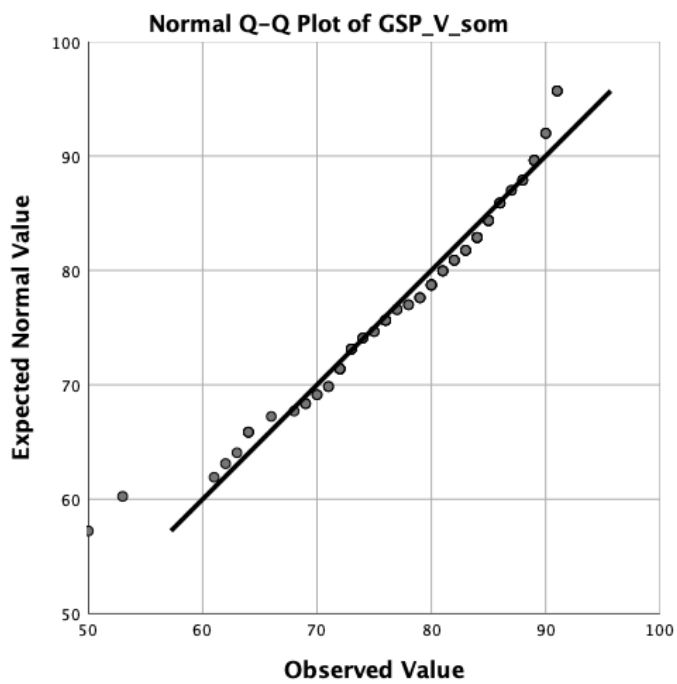
Histogram gender sensitief opvoeden moeder

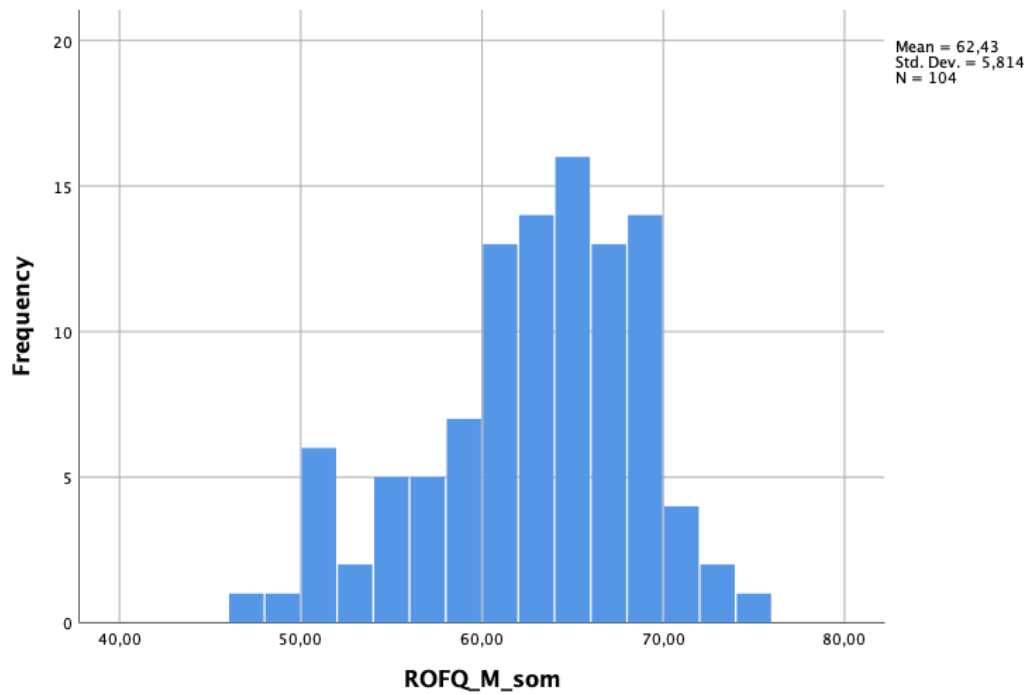
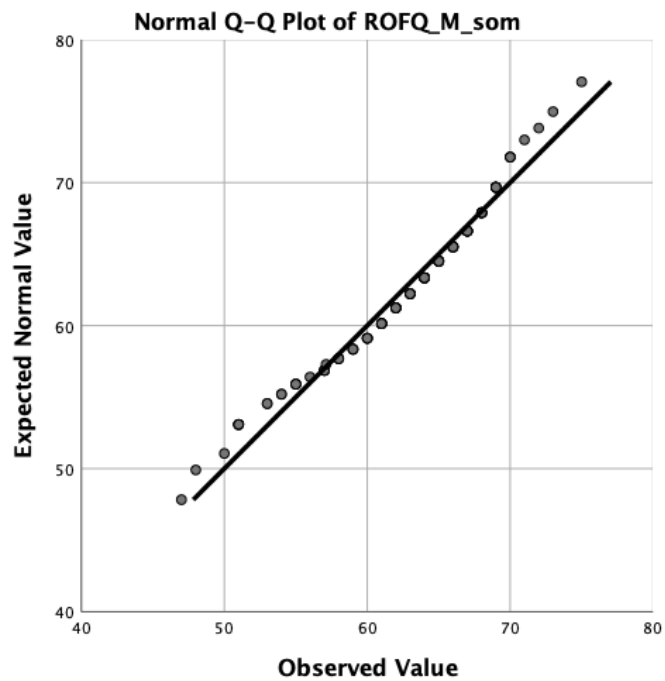

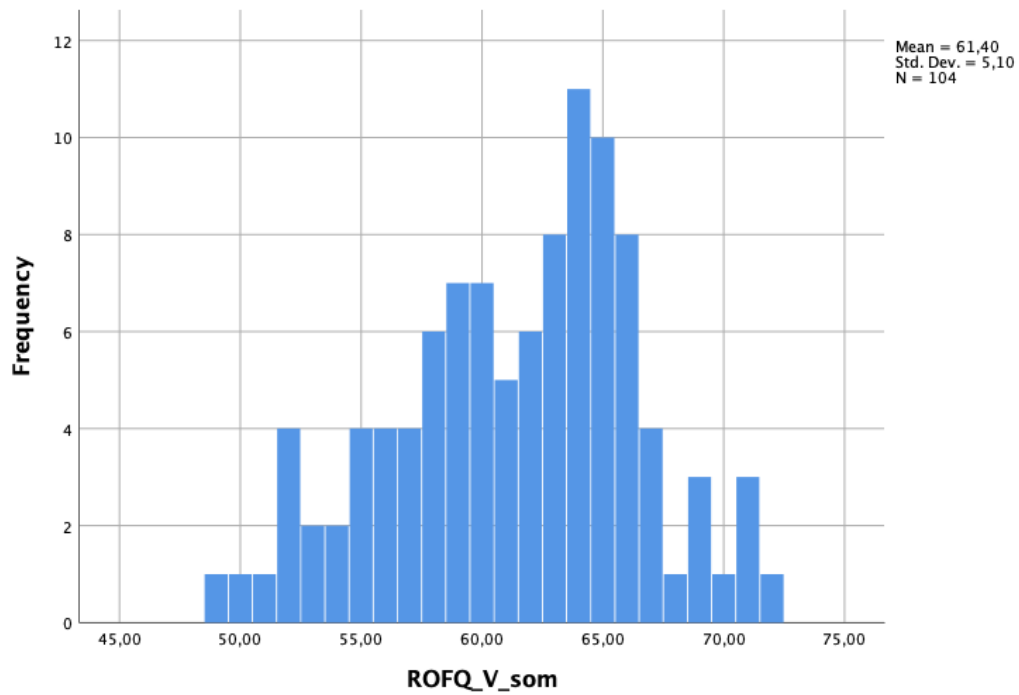
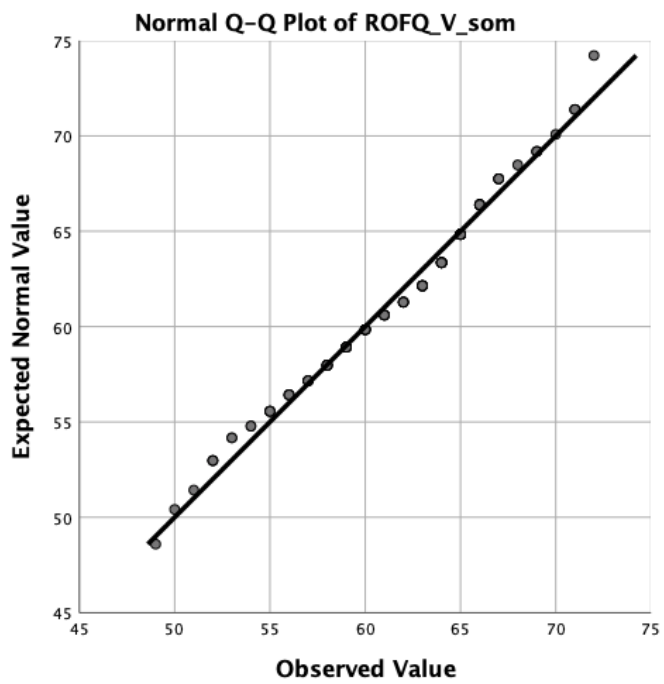
Figuur 2

Q-Q plot gender sensitief opvoeden moeder

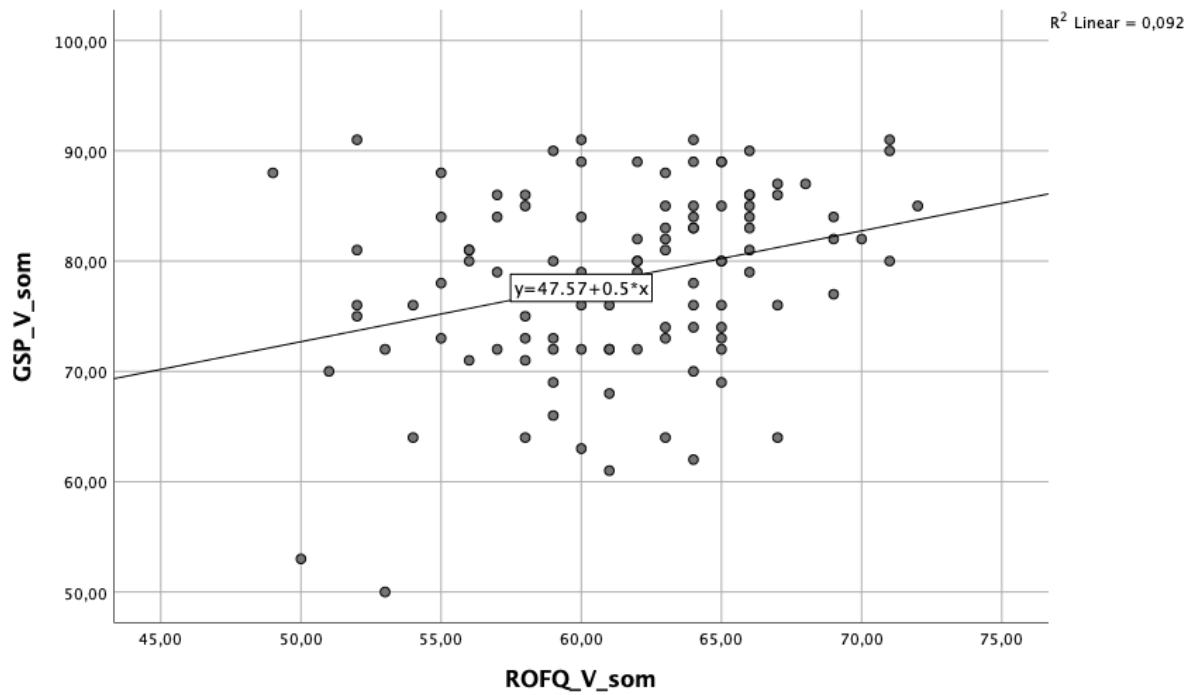
Figuur 3*Histogram gender sensitief opvoeden vader***Figuur 4***Q-Q plot gender sensitief opvoeden vader*

Figuur 5*Histogram percepties belang vaderrol door moeder***Figuur 6***Q-Q plot percepties belang vaderrol door moeder*

Figuur 7*Histogram percepties belang vaderrol door vader***Figuur 8***Q-Q plot percepties belang vaderrol door vader*

Figuur 9

Scatterplot tussen gender sensitief opvoeden vader en percepties belang vaderrol door vader

Figuur 10

Scatterplot tussen gender sensitief opvoeden moeder en percepties belang vaderrol door moeder

